

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Λιδαγμένο κείμενο

ΠΛΑΤΩΝ Πρωταγόρας 322

A.

1. Τα ανθρώπινα πολιτισμικά επιτεύγματα παρατίθενται με αξιολογική κλιμάκωση. **Σωστό**
2. Ο άνθρωπος με την εφευρετική του ικανότητα μπόρεσε να αντιμετωπίσει τα θηρία. **Λάθος**
3. Ο άνθρωπος εξαρχής ανέπτυξε υλικοτεχνικό πολιτισμό ζώντας σε κοινότητες. **Λάθος**
4. Η οργανωμένη μορφή πολέμου, κατά τον Πρωταγόρα, μπορεί να αναπτυχθεί έξω από πολιτικά οργανωμένες κοινωνίες. **Λάθος**
5. Η αφελής υπενθύμιση του Ερμή προς τον Δία του τρόπου διανομής των τεχνικών γνώσεων είναι ένα κωμικό στοιχείο που προκαλεί τη χαλάρωση των ακροατών και την ανανέωση της προσοχής τους για το επιμύθιο. **Σωστό**

Μονάδες 10

B1. Για τον Πρωταγόρα και τους άλλους σοφιστές ο άνθρωπος **από νωρίς**, στα πρώτα στάδια της ζωής του (*ταχύ*), μετά την ανάγκη του να επικοινωνήσει με το θείο, ανέπτυξε κώδικα επικοινωνίας με τους συνανθρώπους του: άρχισε λοιπόν να διαμορφώνει τους άναρθρους ήχους της φωνής σε έναρθρους φθόγγους (*φωνήν*) και, συνδυάζοντας φθόγγους, να σχηματίζει λέξεις και μετά φράσεις (*ὀνόματα*), προκειμένου να εκφράσει όσα σκέφτεται και νιώθει. Με αυτή τη θεώρηση η **γένεση και διαμόρφωση** της γλώσσας υπήρξε **σταδιακή, μακροχρόνια** και ανάλογη των αναγκών της κοινωνικής και πολιτικής ζωής.

Άρα, για τον Πρωταγόρα η γλώσσα είναι **επίκτητο δημιούργημα** της ανθρώπινης **νόησης και βούλησης (νόμω)**, δεν δίνεται από το θεό. Οι σοφιστές γενικά αντιπαρατίθενται στην τότε επικρατούσα αντίληψη περί έμφυτου χαρίσματος (*θεοκρατική* αντίληψη): υπέρμαχος αυτής της άποψης υπήρξε ο Ηρόδοτος, ο οποίος στην ιστορία του αναφέρει το πείραμα του Ψαμμήτιχου, βασιλιά της Αιγύπτου: για να διαπιστώσει ποια υπήρξε η πρώτη γλώσσα των ανθρώπων, ανέθρεψε δύο βρέφη

μέχρι τα δυο τους χρόνια, χωρίς να ακούνε ανθρώπινη λαλιά, για να δει ποια θα ήταν η πρώτη τους λέξη· από τη στιγμή που η πρώτη τους λέξη ήταν φρυγική, έβγαλε το συμπέρασμα πως πρωτοπλάστηκαν οι Φρύγες και όχι οι Αιγύπτιοι.

Η σύγχρονη γλωσσολογία επιβεβαιώνει τη σοφιστική άποψη (κάτι που καθιστά για άλλη μια φορά καινοτόμες τις θέσεις των σοφιστών): για τους περισσότερους γλωσσολόγους η γλώσσα είναι πολιτισμικό προϊόν, που ακολουθεί εξελικτική πορεία στο πέρασμα του χρόνου ανάλογα με τις όποιες ανησυχίες και απαιτήσεις της ανθρώπινης ζωής. Συμπληρωματικά η νεότερη γλωσσολογική επιστήμη αναλύει και τη διπλή άρθρωση που παρουσιάζει κάθε γλώσσα : α) την άρθρωση των φθόγγων (σχηματισμός λέξεων), που εκφράζουν απλά εμπειρικά δεδομένα, και β) την άρθρωση των λέξεων (σύνταξη - σχηματισμός προτάσεων) ως μέσων έκφρασης σκέψεων, πιο σύνθετων και νοητικά επεξεργασμένων δεδομένων της εμπειρίας. Δεν αποκλείεται αυτή τη διπλή άρθρωση της γλώσσας (δισυπόστατη λειτουργία) να υποδηλώνει η φράση «*φωνήν καί ὀνόματα διηρθρώσατο*».

Μονάδες 10

B2. Χάρη στον ενδιάθετο λόγο ο άνθρωπος προχώρησε στη σύλληψη αφηρημένων ηθικοπολιτικών εννοιών και στη δημιουργία κοινωνικών μετασχηματισμών. Η «αἰδώς» και η «δίκη» αποτελούν τα **θεμέλια** της **οργανωμένης δημοκρατικής κοινωνίας** και τη **βάση** του **δυτικού πολιτισμού**. Η ΔΙΚΗ πηγάζει από την υπακοή στους γραπτούς νόμους της πολιτείας που στην ιδανική της μορφή φθάνει στη συνειδητή πειθαρχία. Η ΑΙΔΩΣ είναι υψηλότερο συναίσθημα, καθώς γεννιέται από την εσωτερική αναγνώριση της ευταξίας του νόμου, προκειμένου να επιτευχθεί η αρμονική κοινωνική συμβίωση.

Πιο συγκεκριμένα, η «Δίκη», κόρη του Δία και της Θέμιδας (όπως και η Εunoμία και η Ειρήνη), βρίσκεται πάντα δίπλα στους γονείς της, τον ανώτατο δικαστή και τη θεά της έννομης τάξης, και οριοθετεί τα ανθρώπινα δικαιώματα και υποχρεώσεις. Υποδηλώνει την αντίληψη του δίκαιου και του άδικου, το σεβασμό σε γραπτούς και άγραφους νόμους, την επιβολή της αποκατάστασης των καταστρατηγημένων δικαιωμάτων.

Από την άλλη, η «Αιδώς», μητέρα της Σωφροσύνης και τροφός της Αθηνάς, δεν είναι η «ντροπή», οι τύψεις και οι ενοχές μετά από μια ανεπίτρεπτη πράξη (αυτή την έννοια αποδίδει ο όρος *αἰσχύνη*)· το συγκεκριμένο συναίσθημα προηγείται, λειτουργεί ως κίνητρο...για την εκτέλεση του χρέους· πρόκειται για ανώτερο συναίσθημα, που εμπνέει

τον αυτοσεβασμό και τον αλληλοσεβασμό, την αγανάκτηση και την αποδοκιμασία του κοινωνικού συνόλου προς κάθε ηθική παράβαση, την κοσμιότητα και τη φιλοτιμία, την τήρηση των άγραφων νόμων. Δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο ότι το ρήμα «αἰδοῦμαι» χρησιμοποιείται πολύ συχνά από τους κλασικούς συγγραφείς και αναφέρεται σε υψηλές ηθικές επιταγές που απορρέουν από το υπέρτατο ηθικό δίκαιο.

Με δεδομένο ότι οι δύο παραπάνω ηθικές αξίες είναι **συστατικά στοιχεία** της **πολιτικής αρετής**, αποτελούν την αναγκαία προϋπόθεση της ατομικής ηθικής τελείωσης, τη βάση της κοινωνικής συμβίωσης και αρμονίας καθώς και της πολιτιστικής ανάπτυξης. Ως συνέπειες αυτών των ανώτερων συναισθημάτων προβάλλονται η ευταξία (κόσμος) και η φιλία (δεσμοί φιλίας συναγωγοί) στους πολίτες. Ως κατάληξη αυτής της πολιτιστικής εξέλιξης προβάλλεται από τον Πρωταγόρα η αθηναϊκή δημοκρατία - την οποία δικαιώνει με το μύθο του.

Η παρέμβαση, επομένως, του Δία και η καθολική διανομή της αἰδοῦς και της δίκης συμβολίζουν τη συνειδητοποίηση της ανάγκης συμβίωσης, την ανάπτυξη της ηθικής συνείδησης. δίχως ηθικές αξίες ο άνθρωπος αδυνατεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας κοινωνίας με προηγμένο πολιτισμό. Ο μύθος είναι χαρακτηριστικός του ελληνικού τρόπου σκέψης και ζωής, καθώς προβάλλονται τόσο η αισιόδοξη αντίληψη περί της συνεχούς εξέλιξης του ανθρώπου όσο και το ηθικό υπόβαθρο (αἰδώς - δίκη) που αντιστρατεύεται οποιονδήποτε καταναγκασμό. Ο αισιόδοξος ουμανισμός αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα των εποχών του Διαφωτισμού (5^{ος} αι. π.Χ. - 18^{ος} αι. μ.Χ.). Αντίθετα προς τον βαρύθυμο ΗΣίοδο, που μιλά για παρακμή και εκφυλισμό του ανθρώπινου γένους στη διαδρομή του στους αιώνες, ο Πρωταγόρας - και γενικά οι σοφιστές - θέλουν να υπάρχουν στον άνθρωπο φυσικές καταβολές, που με την κατάλληλη αγωγή και καλλιέργεια θα τον οδηγήσουν στην ειρηνική συμβίωση με τους συνανθρώπους του και στην ευημερία.

Μονάδες 10

B3.

- 1) Εκτός από τον Σωκράτη, ζητήματα ηθικής απασχόλησαν και:
β. πολλούς σοφιστές και τον Δημόκριτο.
- 2) Στον διάλογο *Πρωταγόρας* επιλέγεται ως εισαγωγή:
α. ο διάλογος του Σωκράτη με έναν φίλο του έξω από το σπίτι του Καλλία.

- 3) Ίσως στην αμφισβήτηση ο Σωκράτης να έμοιαζε πράγματι με τους σοφιστές, επειδή :
- γ. και αυτοί αμφισβητούσαν τις παραδεδεγμένες αλήθειες.
- 4) Από τις κατηγορίες που δέχτηκε ο Σωκράτης με την πραγματική αιτία της δίκης του σχετιζόταν περισσότερο :
- α. η κατηγορία για διαθορά των νέων.
- 5) Στο τέλος του διαλόγου μεταξύ Σωκράτη και Πρωταγόρα :
- γ. δεν διατυπώνεται ένα οριστικό συμπέρασμα.

Μονάδες 10

B4α. Να βρείτε τις λέξεις του πρωτοτύπου που εμφανίζουν ετυμολογική συγγένεια με τις ακόλουθες:

- **συνδετήρας :** *υποδέσεις / δεσμοί*
- **πάρεργο :** *δημιουργική / δημιουργοί*
- **προίκα :** *ικανή / ικανός*
- **υποβαθμίζω :** *βωμούς*
- **εισακτέος :** *ἄγοντα / συναγωγοί*

Μονάδες 5

B4β.

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. μετέχω	δ) κοινωνῶ
2. ἄγω	γ) κομίζω
3. δίδωμι	στ) παρέχω
4. ἀπόλλυμαι	α) διαφθείρομαι
5. ἀθροίζομαι	ζ) συνάγομαι

Μονάδες 5

B5. Εφόσον ο άνθρωπος, μόνος από όλα τα ζώα, διαθέτει τα δύο πολύτιμα αντισταθμιστικά δώρα (έντεχνον σοφίαν σὺν πυρί) των θεών με την παρέμβαση του Τιτάνα Προμηθέα, αποκτά ένα είδος **εκλεκτικής συγγένειας** - όχι βέβαια λόγω καταγωγής - μαζί τους, χωρίς βέβαια να εξομοιώνεται με αυτούς (διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον). Ειδικά για τη φωτιά επικρατούσε η αντίληψη ότι αποτελεί αποχλειστικό κτήμα των θεών και ένα από τα μυστικά της δύναμής

τους, με δεδομένη την τόσο ευεργετική χρήση της (θέρμανση - ζωογόνο φως του ηλίου), την καταλυτικά μεταμορφωτική δύναμή της (έλαση μετάλλων - καταστροφικό πέρασμά της), αλλά και το μυστηριώδη τρόπο με τον οποίο ενσκήπτει από τα ηφαίστεια και τους κεραυνούς. Επομένως, η κατοχή αυτού του δυναμογόνου φυσικού στοιχείου από τον άνθρωπο τον καθιστά «συγγενή του θείου». Με τα πολύτιμα αυτά δώρα ο άνθρωπος υπερέχει έναντι όλων των άλλων έμβιων όντων (ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ του Πρωταγόρα), αφού με τη σύζευξη νοητικής ικανότητας και πρακτικής δραστηριότητας συστηματικά και βαθιά γνωρίζει τα πράγματα· η γνώση αυτή εξωτερικεύεται, συγκεκριμενοποιείται και αξιοποιείται σε κατασκευαστικές επιδόσεις. Έτσι, ο άνθρωπος, μόνος απ' όλα τα όντα, αναδεικνύεται κατασκευαστής και δημιουργός (homo faber = άνθρωπος-τέκτων), δημιουργεί δηλαδή τεχνικό πολιτισμό και μεταβάλλει την όψη της φύσης. Και δεν ικανοποιεί μόνον τις υλικές ανάγκες του, αλλά και τις πνευματικές (θρησκεία, γλώσσα) - και αργότερα, με την παρέμβαση του Δία, πολιτικά οργανωμένες κοινωνίες.

Το πρώτο από τα επιτεύγματα του ανθρώπου μετά τα δώρα του Προμηθέα είναι η πίστη στους θεούς, η ανάπτυξη θρησκευτικού συναισθήματος. Η συγκεκριμένη αναφορά στο θρησκευτικό στοιχείο δείχνει να έρχεται σε αντίθεση με τον αγνωστικισμό που διέκρινε τον Πρωταγόρα, δηλαδή την άγνοια και τη σχετικοκρατική αντίληψη για την ύπαρξη ή όχι των θεών, λόγω της αδυναμίας γνώσης του θείου (Περὶ μὲν θεῶν οὐκ ἔχω εἶδέναι, οὐθ' ὡς εἰσὶν οὐθ' ὡς οὐκ εἰσὶν οὐθ' ὅποιοί τινες ἰδέαν), αφού ούτε οι αισθήσεις προσεγγίζουν τα άδηλα (ἢ τ' ἀδηλότης) ούτε το βραχύβιο του ανθρώπου του προσφέρει τον αναγκαίο χρόνο να εμβαθύνει σε τέτοια θέματα (βραχύς ᾧν ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου). Δεν είναι άθεος, απλά κρατά επιφυλακτική ή ουδέτερη στάση απέναντι στα μεταφυσικά προβλήματα, θεωρώντας αδύνατη τη γνώση της ουσίας των πραγμάτων (πολλὰ γὰρ τὰ κωλύοντα εἶδέναι).

Αυτό που ισχύει όμως στην πραγματικότητα είναι πως ο ίδιος ο Πρωταγόρας, κατά πάσα πιθανότητα, αναγνωρίζει ότι η λατρεία προσιδιάζει στον άνθρωπο και ίσως είναι κάτι απαραίτητο, χωρίς όμως να παίρνει θέση σχετικά με την ύπαρξη του αντικειμένου αυτής της λατρείας. Ο W. K. C. Guthrie σχολιάζει πως «το ένστικτο της πίστης και της λατρείας είναι θεμελιώδες στην ανθρώπινη φύση και η απόδοσή του σε θεική συγγένεια δεν είναι κάτι το περιεργό σε μια αφήγηση που, ομολογουμένως, δίνεται σε μορφή λαϊκής μυθολογίας για να γίνει ευχάριστη». Εξάλλου, (όπως και στο ξεκίνημα του

μύθου) δεν υπάρχει άρθρο πριν από το θείκό στοιχείο (θεούς ἐνόμισεν). επομένως, δεν γίνεται αναφορά στους συγκεκριμένους θεούς. Επιπλέον, ο άνθρωπος αισθάνεται την ανάγκη να επικοινωνήσει και να ευχαριστήσει τους θεούς, αφού μόνον αυτός απ' όλα τα όντα έχει μερίδιο στη θείκη φύση (διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶν μόνον) με τα κλεμμένα θείκα δώρα μετά από θείκη παρέμβαση (ευεργετική δωρεά του Προμηθέα). Έτσι, ο σοφιστής ακολουθεί τη μυθική παράδοση των ποιητών και αναφέρει τους θεούς και τις προθέσεις τους ως σύμβολα της φύσης με την αιτιότητά της, διατυπώνοντας τη θεωρία του για τη γένεση όχι της θρησκείας, αλλά του θρησκευτικού συναισθήματος, χωρίς να παρουσιάζεται αντιφατικός.

Μονάδες 10

Αδίδακτο κείμενο

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ Β' 53

- Γ1.** Γιατί τώρα ευκολότερα αποτολμούσε κανείς όσα πρωτύτερα απέφευγε να κάνει για την ευχαρίστησή του (ή: για το κέφι του), επειδή έβλεπαν (όλοι) ξαφνική την αλλαγή της τύχης (δηλαδή πόσο γρήγορη ήταν η αλλαγή της τύχης) και των ευτυχισμένων (δηλαδή των πλουσίων) που πέθαιναν ξαφνικά και αυτών που, ενώ δεν είχαν τίποτα προηγουμένως, απευθείας (ή: σε μια στιγμή) αποκτούσαν την περιουσία εκείνων (δηλ. των νεκρών πλουσίων). Επομένως ήθελαν να κάνουν γρήγορες και ευχάριστες τις απολαύσεις (ή: απαιτούσαν να καρπωθούν γρήγορα κι ευχάριστα τα αγαθά τους), γιατί θεωρούσαν εξίσου εφήμερα και τη ζωή και τον πλούτο.

Μονάδες 10

- Γ2.** Ο ιστορικός με τη χαρακτηριστική του ρεαλιστική ματιά και το μη συναισθηματικό ύφος καταγράφει την ηθική εξαχρείωση που επιφέρει η θανατηφόρα επιδημία στην Αθήνα στα 430-429 π.Χ. (ἐπὶ πλέον ἀνομίας τὸ νόσημα). Όταν η ανθρώπινη ζωή και ο πλούτος γίνονται τόσο εφήμερα (ἐφήμερα τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως ἠγούμενοι), αφού ο θάνατος με την ακατάλυτη δύναμή του απειλεί όλους ανεξαιρέτως (ἐκ τοῦ πάντας ὄραν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους), το αξιακό σύστημα ανατρέπεται: η πρόσκαιρη ευχαρίστηση υλικών αγαθών χωρίς ηθικούς φραγμούς ανάγεται σε υπέρτατη αξία και στάση ζωής (ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ

πρὸς τὸ τερπνόν ἡξίουν ποιεῖσθαι / ὅ,τι δὲ ἤδη τε ἡδὺ πανταχόθεν τε ἐς αὐτὸ κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν καὶ χρήσιμον κατέστη).

Από τη στιγμή που πεθαίνουν ξαφνικά και αδιακρίτως ὅλοι, πλούσιοι και φτωχοί, ευσεβείς και ασεβείς, κανείς δεν είναι διατεθειμένος στο να πασχίζει για να αποκτήσει μελλοντικά κάτι που πριν θεωρούσε ωραίο, γιατί απλά δεν ξέρει καν αν θα επιβιώσει (Καὶ τὸ μὲν προταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδείς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων εἰ πρὶν ἐπ' αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται). Οι ἄποροι λοιπὸν τώρα με μεγαλύτερη ευκολία (ῥᾶον) επιδίδονται σε ἕνα ασύδοτο κυνήγι των υλικῶν αγαθῶν και ηδονῶν που τόσο ἔχουν στερηθεῖ και που πριν ἀπὸ φόβο ἀπέφευγαν (ἐτόλμα τις ἅ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν), ληληλατώντας και ἀπολαμβάνοντας τις περιορισῖες των πλουσίων που τώρα ἔχουν πεθάνει (ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὁρῶντες τῶν τε εὐδαιμόνων και αἰφνιδίως θνησκόντων και τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθύς δὲ τὰ κείνων ἐχόντων), χωρὶς ἴχνος αἰδούς και φόβου τόσο προς τις θεϊκές ἀγραφες επιταγές ὅσο και προς τον ανθρώπινο νόμο (Θεῶν δὲ φόβος ἢ ἀνθρώπων νόμος οὐδείς ἀπειργε). κι αὐτὸ επειδὴ κρίνουν πως αφενός δεν υπάρχει διαφορὰ ἀνάμεσα στο σεβασμὸ και την ασεβεία, ἀπὸ τη στιγμή που φεύγουν ἀπὸ τη ζωὴ ὅλοι ἐξίσου, ευσεβείς και ασεβείς (τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ και σέβειν και μὴ ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους), και πως αφετέρου η ἤδη αποφασισμένη τιμωρία τους, η θανάτωση, κρέμεται ἀπὸ τώρα πάνω ἀπὸ το κεφάλι τους (πολύ δὲ μείζω τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι), πολύ φοβερότερη ἀπὸ αὐτὴν που τυχόν θα τους ἐπιβληθεῖ στο δικαστήριο - αν ἐπιζήσουν και περάσουν ἀπὸ δίκη για τα τωρινὰ τους κρῖματα (τῶν δὲ ἁμαρτημάτων οὐδείς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιούς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι). Ἔτσι, οι ἄλλοτε δίκαιοι Αθηναῖοι γίνονται ἀδίστακτοι ἄρπαγες.

Για ἄλλη μια φορὰ ο Θουκυδίδης με την αμεροληψία του στην ἐκθεση των γεγονότων, τη δύναμη της γραφῆς και το βάθος του προβληματισμοῦ του καταδεικνύει την ολοκληρωτικὴ αλλοίωση των ἀνθρώπων, δίνοντας προτεραιότητα στις ιδέες και περιγράφοντας τραγικές καταστάσεις με φροντισμένη ἐπιλογή λέξεων και ἀπουσία κάθε λογῆς συναισθηματισμοῦ, δίνοντας στους ἀναγνώστες του ἕνα «κτῆμα ἐς αἰεὶ».

Μονάδες 10

Γ3.

ὄϊον	ὄαδίως
τῶν εὐδαιμόνων	(ὤ) εὐδαιμον
τὰς ἐπαυρέσεις	τὴν ἐπαύρεσιν
πρόθυμος	προθυμοτέρω
ὄ,τι	ἄτινα / ἄττα
ἦρξε	ἦρκτο
ὄρωντες	ἔωρῶμεν
ἐχόντων	σχοίην
διαφθαρήσεται	διέφθαρθε
κατέστη	καθεστηκέναι / καθεστάναι

Μονάδες 10

Γ4α.

- ἀνομίας :** είναι **αντικείμενο** στο ρήμα «ἦρξε».
- καθ' ἡδονὴν :** είναι **εμπρόθετος προσδιορισμός** που δηλώνει **σκοπό** (ή: **τελικό αίτιο**) στο απαρέμφατο «μὴ ποιεῖν».
- ὄρωντες :** είναι **αιτιολογική μετοχή**, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «τις» (ΣΧΗΜΑ «κατὰ σύνεσιν» ή «κατὰ το νοούμενον»), ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αναγκαστικού αιτίου στο ρήμα «ἐτόλμα».
- οὐδὲν :** είναι **σύστοιχο αντικείμενο** (\Leftrightarrow οὐδεμίαν κτήσιν) στη μετοχή «κεκτημένων».
- τὸ προταλαιπωρεῖν :** είναι **ἐναρθρο απαρέμφατο** ως **αιτιατική** της **αναφοράς** (ή του «κατὰ τι») στο «πρόθυμος».

Μονάδες 5

- Γ4β. Η πρόταση «**Ὅστε ταχείας ... ἡγούμενοι**» είναι **κύρια** (κρίσης), εκφερόμενη με οριστική (ἤξιουν) για να δηλώσει το πραγματικό. Ο συμπερασματικός σύνδεσμος «**ὄστε**» μετά από ισχυρό σημείο στίξης είναι **παρατακτικός** και εισάγει κύρια πρόταση (και όχι δευτερεύουσα συμπερασματική ή αποτελεσματική). Τότε μεταφράζεται με τα : «γι' αυτό (λοιπόν) / άρα / συνεπώς / επομένως».

Μονάδες 2

- Γ4γ. Θουκυδίδης εἶδε ῥᾶν **τολμῶντά τινα** ἅ πρότερον **ἀποκρούπτοιτο** μὴ καθ' ἡδονὴν ποιεῖν.

Μονάδες 3

ΟΡΟΣΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Ρένα Σαρμπάνη